

EIROPAS PARLAMENTS

2009 - 2014

Nodarbinātības un sociālo lietu komiteja

2010/2272(INI)

24.3.2011

ZIŅOJUMA PROJEKTS

par personu ar invaliditāti integrāciju un mobilitāti un Eiropas stratēģiju
invaliditātes jomā (2010.–2020.)
(2010/2272(INI))

Nodarbinātības un sociālo lietu komiteja

Referents: *Ádám Kósa*

PR_INI

SATURA RĀDĪTĀJS

	Lpp.
EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS	3
PAMATOJUMS	9

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS

**par personu ar invaliditāti integrāciju un mobilitāti un Eiropas stratēģiju invaliditātes jomā (2010.-2020.)
(2010/2272(INI))**

Eiropas Parlaments,

- ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartu¹,
- ņemot vērā Kopienas Hartu par darba ņēmēju sociālajām pamattiesībām²,
- ņemot vērā 2000. gada 27. novembra Directive 2000/78/EC, ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju³,
- ņemot vērā Komisijas 2000. gada 12. maija paziņojumu „Ceļā uz Eiropu bez šķēršļiem cilvēkiem ar spēju traucējumiem” (COM(2000)0284),
- ņemot vērā Komisijas 2001. gada 25. septembra paziņojumu „e-Eiropa 2002: publiski pieejamu tīmekļu vietņu pieejamība un saturs” (COM(2001)0529),
- ņemot vērā Pasaules Veselības organizācijas 2001. gada 22. maija Starptautisko klasifikāciju par funkcionalitāti, invaliditāti un veselību (ICF) (Pasaules Veselības asamblejas (WHA) lēmums 54.21),
- ņemot vērā Komisijas 2003. gada 30. novembra paziņojumu „Vienlīdzīgas iespējas cilvēkiem ar invaliditāti: Eiropas rīcības plāns” (COM(2003)0650),
- ņemot vērā Komisijas 2003. gada 24. janvāra paziņojumu „Tiecoties pēc juridiski saistoša ANO instrumenta personu ar invaliditāti tiesību un cieņas veicināšanai un aizsardzībai” (COM(2003)0016),
- ņemot vērā Komisijas 2005. gada 16. marta paziņojumu „Zaļā grāmata par demogrāfisko izmaiņu risināšanu — jauna solidaritāte paaudžu starpā” (COM(2005)0094),
- ņemot vērā Komisijas 2007. gada 26. novembra paziņojumu „Invalīdu stāvoklis paplašinātajā Eiropas Savienībā: Eiropas Rīcības plāns 2008.–2009. gadam” (COM(2007)0738),
- ņemot vērā Komisijas 2008. gada 2. jūlija direktīvas priekšlikumu „Vienlīdzīgas attieksmes principa īstenošana neatkarīgi no reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas” (COM(2008)0140),
- ņemot vērā Komisijas 2010. gada 15. novembra paziņojumu „Eiropas stratēģija invaliditātes jomā (2010.–2020.): atjaunināta apņemšanās veidot Eiropu bez šķēršļiem”

---

¹ OV C 54, 25.2.2000.

² OJ C 364, 18.12.2000.

³ OJ L 303, 2.12.2000, 16. lpp.

(COM(2010)0636),

- ņemot vērā priekšlikumu Padomes lēmumam (COM(2008)0530) un Eiropas Parlamenta nostāju 2009. gada 24. aprīlī par Eiropas Kopienas secinājumu par Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām¹,
  - ņemot vērā 2006. gada 13. decembrī pieņemto Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām fakultatīvo protokolu („Fakultatīvais protokols”)²,
  - ņemot vērā priekšlikumu Padomes lēmumam (COM(2008)0530) un Eiropas Parlamenta nostāju 2009. gada 24. aprīlī par Eiropas Kopienas secinājumu par Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām fakultatīvo protokolu³,
  - ņemot vērā Komisijas 2010. gada 27. aprīļa priekšlikumu Padomei „Dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādnes. Stratēģijas Eiropa 2020 integrēto pamatnostādņu II daļa.” (COM(2010)0193) un Eiropas Parlamenta nostāju par šo jautājumu 2010. gada 8. septembrī⁴,
  - ņemot vērā Reglamenta 48. noteikumu,
  - ņemot vērā Nodarbinātības un sociālo lietu komitejas ziņojumu, kā arī Vides, sabiedrības veselības un pārtikas nekaitīguma komitejas, Sieviešu tiesību un dzimumu līdztiesības komitejas un Lūgumrakstu komitejas atzinumus (A7-0000/2011),
- A. tā kā personas ar invaliditāti ir pilntiesīgi pilsoņi, šīm personām ir vienlīdzīgas tiesības un tiesības uz neapšaubāmu cieņu, vienlīdzīgu attieksmi, neatkarīgu dzīvi un pilnvērtīgu piedalīšanos sabiedrības norisēs,
- B. tā kā vairāk nekā 80 miljoni cilvēku vai aptuveni 16% no Eiropas Savienības strādājošo iedzīvotāju kopskaita ir invalīdi, tai skaitā cilvēki, kas sirgst ar autismu, un bezdarba līmenis ir nepieņemami augsts, jo tas ir divreiz augstāks, nekā personu bez invaliditātes vidū un var izraisīt sociālo atstumtību,
- C. tā kā aizsardzība invaliditātes dēļ attiecas vienīgi uz nodarbinātības, profesijas jomu un speciālo izglītību (2000/78/EC),
- D. tā kā uz personām ar invaliditāti attiecināmās politikas bieži ir Dalībvalstu kompetencē un tādējādi to pamatā ir nacionālais mantojums un sociālās paražas, kā arī ekonomiskā attīstība un situācija,
- E. tā kā pastāv cieša saikne starp (fizisko) mobilitāti un (sociālo) iekļaušanu, it īpaši attiecībā uz saziņas (līdzekļu un to pieejamības) brīvību, kā arī uz zīmju valodām un pārvietošanās brīvību visās dzīves jomās ar mērķi pilnvērtīgi piedalīties sabiedrības

¹ OJ C 184E, 8.7.2010, 413. lpp.

² ANO, ANO Ģenerālasambleja, pieņemts 13.12.2006.

³ OJ C 184E, 8.7.2010, 414. lpp.

⁴ Pieņemtie teksti, P7_TA(2010)0309.

norisēs,

- F. tā kā personām ar invaliditāti ir tiesības uz pietiekamu pašvaldību nodrošinātu pakalpojumu līmeni, atbalstot pastāvīgu dzīvošanu, tiesības saņemt individuālu palīdzību, tiesības uz finansiālu un sociālu neatkarību un pilntiesīgu piedalīšanos sabiedrības norisēs,
- G. tā kā barjeras vispārpieejamo pakalpojumu un preču pieejamības jomās ir nozīmīgs apgrūtinājums personām ar invaliditāti,
- H. tā kā personas ar invaliditāti tiek diskriminētas izglītības un apmācību jomā, ieskaitot bērnu un skolēnu ar invaliditāti savlaicīgas atpazīšanas un attiecīgas iejaukšanās trūkumu, šo personu nodarbinātības izredzes ir ļoti ierobežotas,

Mērķi

- 1. uzsver, ka finansiālie izdevumi un ekonomiskās investīcijas personās ar invaliditāti ir ilgtermiņa ieguldījums vispārējas labklājības nodrošināšanā un sabiedrības ar ilgtspējīgiem pamatiem veidošanā,
- 2. atzīmē, ka Eiropas sabiedrībā pastāv būtiska solidaritāte, kas pilnībā atzīst vajadzību pēc adaptācijām cilvēkiem ar „vieglu” invaliditāti, tomēr uzsver, ka cilvēkiem ar smagu invaliditāti vai vairāku veidu invaliditāti ir vajadzīgs vairāk palīdzības, pamatojoties uz cilvēktiesībām un tiesībām uz cieņu;
- 3. uzsver jaunās Eiropas stratēģija invaliditātes jomā 2010.-2020. (EDS) mērķu nozīmīgumu un aicina identificēt detalizētākas darbības visiem pārvaldes līmeņiem;
- 4. uzsver vajadzību pēc jaunas un efektīvas pieejas invaliditātei, sākot ar efektīvāka mehānisma izveidi EDS ieviešanas koordinēšanai un pārraudzībai;
- 5. atgādina, ka ilgtspējīgai sabiedrībai, kurā cilvēki dzīvo ilgāk un viņu veselības stāvoklis ir labāks, ir jānozīmē arī to, ka personu ar invaliditāti vajadzībām ir jābūt iepriekš piemērojamām videi, izmantojot labāku piekļuvi precēm un pakalpojumiem;

Pilsoņu tiesības un cilvēktiesības

- 6. aicina ievērot Eiropas Savienības Pamattiesību hartu un priekšstatu par Universālu dizainu;
- 7. pievērš uzmanību faktam, ka daudzas personas ar invaliditāti joprojām tiek diskriminētas vienlīdzīgas tiesībspējas atzīšanas un taisnīguma jomā, un aicina Dalībvalstis novērst šos trūkumus, tai skaitā ar balsstiesībām un dabas vai cilvēku izraisītu katastrofu publisko pārvaldību saistītos;
- 8. uzsver, ka cilvēki ar garīgu invaliditāti it īpaši ir pakļauti ļaunprātīgas izmantošanas un pakļaušanas vardarbībai riskam un aicina Dalībvalstis izveidot attīstītu kontroles mehānismu, lai garantētu aprūpes iestādēs esošo cilvēku, it īpaši, sievieti ar invaliditāti cilvēktiesību un brīvību ievērošanu.

Datu apkopošanas un iesaistīto pušu apspriešanās nozīmīgums

9. uzsver, ka pašlaik trūkst vienoti dati par problēmām un pakalpojumiem Dalībvalstīs, kas saistīti ar invaliditāti, tai skaitā par aprūpes iestāžu skaitu un kvalitāti, vai arī šī informācija ir ierobežota;
10. pauž vilšanos par personu ar invaliditāti minimālo iesaistīšanu datu apkopošanā un apspriešanā, kā arī uzskata, ka 336 atbildes, kas tika saņemtas no pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem Komisijas apspriešanas ietvaros, kas, savukārt, notika Komisijas centrālajā sabiedriskās apspriešanas tīmekļa vietnē 2009. gadā, norāda, ka informatīvā kampaņa nav sasniegusi mērķa grupas;
11. aicina Komisiju uzlabot Dalībvalstu savstarpējo sadarbību, it īpaši salīdzināmu datu apkopošanas jomā, un uzsver, ka invaliditātes pakāpes noteikšanai ir jātiek balstītai ne tikai uz medicīniskiem aspektiem, un tajā ir jāiekļauj arī sociālie un vides aspekti;

Demogrāfiskas pārmaiņas un pieejama vide

12. uzsver, ka demogrāfiskas pārmaiņas arī var ietekmēt personu ar invaliditāti situāciju, jo pakalpojumi un risinājumi gados vecākajiem iedzīvotājiem lielā mērā ir nepieciešami personām ar invaliditāti;
13. atzīmē, ka tam nevajadzētu radīt konkurenci starp abām sabiedrības grupām, bet to varētu uzskatīt par ieguldījumu Dalībvalstu uz nodarbinātību balstītās izaugsmes inovācijās un sociālajā attīstībā;
14. aicina Komisiju un Dalībvalstis apsvērt un novērtēt Direktīvas 1083/2006/EK 16. panta pielietojumu, kā arī centienus uzlabot pieejamību Eiropas Struktūrfondu izmantojuma nesto ieguldījumu kontekstā, it īpaši, Eiropas Sociālā fonda;

Brīva pārvietošanās un pieejami pakalpojumi

15. atzīst, ka brīva pārvietošanās ir viena no Eiropas Savienības pamattiesībām un uzsver, ka tā pozitīvi ietekmē dzīves kvalitāti un personu ar invaliditāti līdzdalību sabiedrībā;
16. atzīmē, ka savstarpēji atzītas invalīdu stāvvietas izmantošanas kartes un vienota ES ceļotāju tiesību harta ir būtiski svarīga personu ar invaliditāti iekļaušanai sabiedrībā;
17. uzsver, ka inovatīva, uz zināšanām balstīta ekonomika nevar attīstīties bez cilvēkiem ar invaliditāti pieejama satura un formām, piemēram, akliem cilvēkiem pieejamām tīmekļa vietnēm, kā arī zīmju valodu izmantojošiem cilvēkiem pieejama satura un pakalpojumiem;
18. aicina Komisiju un Dalībvalstis nodrošināt pakalpojumu pieejamību, izmantojot bezmaksas patentus, standartizācijas mandātus un programmatūru par zemām cenām, tai skaitā Eiropas 2020 galvenās iniciatīvas Eiropas 2020 mērķu sasniegšanai;

Vienlīdzīgas iespējas

19. norāda, ka personām ar dažāda veida invaliditāti ir jābūt pieejamiem atbilstošiem līdzekļiem, lai šīs personas spētu iegādāties preces un pakalpojumus;
20. norāda, ka produktiem, precēm un pakalpojumiem, tai skaitā to modificētajām versijām,

nav jābūt diskriminējošiem un tādēļ to cenas nedrīkst būt atšķirīgas, it īpaši personām ar invaliditāti; kā arī ir jāpārskata Eiropas publiskā iepirkuma tiesību akti;

21. apstiprina, ka MVU var sniegt savu ieguldījumu personu ar invaliditāti situācijā, it īpaši gadījumā, ja publisko iepirkumu jomā tiem ir labākas izredzes, tādēļ MVU ir jānodrošina ar atbilstošu un izsmeļošu informāciju par personām ar invaliditāti;
22. uzsver, ka aizsargātas darbnīcas un integrētas darba vietas var būt līdzvērtīgi risinājumi personu ar dažāda veida invaliditāti nodarbināšanai saskaņā ar pienācīgu darba apstākļu nodrošināšanu;
23. aicina aizpildīt esošo robu pašreizējos ES tiesību aktos par diskrimināciju attiecībā uz aizsardzību invaliditātes dēļ, kas pašlaik attiecas vienīgi uz nodarbinātības, profesijas jomu un speciālo izglītību (2000/78/EC);

Ieguldījumi cilvēkos ar invaliditāti

24. konstatē, ka pašreizējās izglītības un apmācības sistēmas vispārīgi nenovērš cilvēku ar invaliditāti lielo atbirtumu no mācībām pakāpi un uzsver, ka tādējādi personām ar invaliditāti tiek radītas pastiprināti nelabvēlīgas situācijas sociālajā un nodarbinātības jomā, it īpaši pašreizējās ekonomiskās krīzes laikā;
25. apstiprina, ka uzmanība ir jākoncentrē uz iekļaujošu izglītību, tāpēc tā ir jāuzsver Stratēģiskās pamatprogrammas Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā („ET 2020”) un Jaunu prasmju un darba vietu programmā, kas ir daļa no stratēģijas Eiropa 2020. Turklāt vajadzība pēc jaunām un piemērotām pamatnostādņēm un atbilstošs IT pielietojums skolās un dzīvesvietās attiecībā uz individuālas un pielāgotas palīdzības sniegšanu;
26. uzsver, ka korporatīvā sociālā atbildība arī var būt nozīmīgs stimuls personu ar invaliditāti situācijā un aicina iesaistītās puses atbalstīt un pielietot labas prakses šajā jomā;
27. norāda, ka Eiropas iestāžu un dalībvalstu amatpersonu apmācība cilvēku ar invaliditāti pieņemšanai un informēšanai ir vairāk jāveicina un kritiskie jautājumi ir piekļuve publiskajiem juridiskajiem dokumentiem un procedūrām;
28. aicina Komisiju un Dalībvalstis intensificēt vispārīgas informācijas sniegšanu vecākiem, kuru bērniem ir invaliditāte, lai nodrošinātu savlaicīgu atpazīšanu, atbalstu un atvērtus iespējamus risinājumus vajadzību apmierināšanai;

Nabadzības apkarošana

29. konstatē, ka, salīdzinājumā ar vidējiem rādītājiem, personām ar invaliditāti ir lielākas iespējas slīgt nabadzībā, aptuveni 80 miljoni personu ar invaliditāti dzīvo nabadzībā, tai skaitā viens miljons kurlu cilvēku;
30. Apstiprina, ka, ņemot vērā Eiropas gada cīņas pret nabadzību un sociālo atstumtību veicināšanas procesus, nabadzības samazināšana nav paveicama, neintegrējot personas ar invaliditāti darba tirgū un nepielāgojot ienākumu politikas attiecībā uz invaliditātes un darba nespējas pensiju sistēmām, vienlaicīgi paturot prātā, ka pēdējie minētie faktori arī ir

problemātiski;

Parlaments joprojām pieprasa sociāli ilgtspējīgu un uz cilvēktiesībām balstītu pieeju

31. aicina Dalībvalstis un Komisiju ātri ratificēt un ieviest ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām (UNCRPD) un tās fakultatīvos protokolus;
32. aicina Dalībvalstis pārskatīt savu rīcību saistībā ar personām ar invaliditāti, kā arī nacionālās programmas un stratēģijas EDS laikā un ietvaros saskaņā ar stratēģiju Eiropa 2020;
33. aicina Komisiju ieviest spēcīgākas atsauces saistībā ar invaliditāti plānotajā Zaļajā grāmatā par publisko iepirkumu reformu;
34. aicina Dalībvalstis atbalstīt pēc iespējas piemērotākus pasākumus un pielāgotus rīkus, līdz ar medicīnisko palīdzību, lai personām ar invaliditāti sniegtu augstāku patstāvīgas dzīves līmeni, tādējādi nodrošinot vienlīdzīgas iespējas un aktīvu dzīvi;
35. aicina Eiropas Savienību izstrādāt precīzas, piemērotas un detalizētākas darbības, kā arī pārraudzības mehānismu visos pārvaldības līmeņos attiecībā uz EDS ieviešanu;
36. aicina Komisiju nākt klajā ar savu Eiropas Piekļūstamības aktu atbilstoši EDS apsolītajam;
37. uzdod priekšsēdētājam nosūtīt šo rezolūciju Padomei, Komisijai un Dalībvalstu valdībām un parlamentiem.

PAMATOJUMS

KOPSAVILKUMS

Referents uzskata, ka šie pasākumi ir jāveic ar mērķi panākt ilgtspējīgu sabiedrību un izmantojot uz cilvēktiesībām balstītu pieeju atbilstoši Parlamenta lēmumam. Pirmkārt, dalībvalstīm vajadzētu ne tikai parakstīt un ratificēt ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām un tās papildprotokolus, bet arī izveidot uz invaliditāti attiecināmu valstisku politiku un stratēģijas saskaņā ar Eiropas Komisijas Eiropas stratēģiju invaliditātes jomā (*EDS*) un stratēģiju ES 2020, kā arī pārskatīt esošos valstiska līmeņa dokumentus šajā jomā. Šajā kontekstā virzība uz individuāli pielāgotu aprūpi un pakalpojumiem ar mērķi palīdzēt nodrošināt neatkarīgu dzīvi ir atbalstāma, jo pārmērīgi formalizēta sistēma, kas nav pietiekami elastīga, lai palīdzētu apmierināt individuālas prasības, nav lietderīgi pielietojama stratēģijas ES 2020 mērķu sasniegšanai. Komisijas publicētais rīcības plāns periodā līdz 2015. gadam, kas saistīts ar *EDS*, ir solis pareiza virzienā, bet atbalstāmi būtu pasākumi ar specifiskākiem termiņiem un programmu elementi, kas uzlabotu to īstenošanu.

Referents uzskata, ka Eiropas iestādēm ir jāsasniedz divi īpaši svarīgi likumdošanas mērķi paralēli Struktūrfondu pārskatīšanai: cik drīz vien iespējams un detalizētāk jāprezentē *EDS* norādītā Eiropas Pieejamības aktu koncepcija un normatīvā dokumenta projekts, kā arī jāiekļauj personas ar invaliditāti kā sociāli nelabvēlīga grupa publiskā iepirkuma tiesību aktos.

PAMATSITUĀCIJA

Eiropas Parlaments bieži ir veltījis uzmanību personu ar invaliditāti stāvoklim un ir pieņēmis vairākus nozīmīgus lēmumus par personu ar invaliditāti integrāciju un šo personu tiesību atzīšanu un aizsardzību, aicinot dalībvalstis un Komisiju izstrādāt juridiskos standartus un likumdošanu ES līmenī. Šajā jomā joprojām aktīvi darbojas Eiropas Parlamenta deputāti, un bez viņiem mēs neatrastos tur, kur atrodamies šodien.

Referents ir ne tikai apņēmis risināt ar cilvēkiem ar invaliditāti saistītos jautājumus, bet arī pats izjūt un ir pieredzējis (un joprojām pieredz) nepilnības un trūkumus, kuri nozīmīgi ietekmē personu ar invaliditāti dzīves kvalitāti.

Šī apņemšanās nozīmē arī jaunu pieeju, kas sevī ietver ne tikai līdz šim sasniegtos rezultātus, bet arī jaunus virzienus un potenciālas perspektīvas ar mērķi izveidot ilgtspējīgu, konkurētspējīgu un inovatīvu Eiropu.

Šī ziņojuma galvenais priekšnoteikums ir tas, ka ir nepieciešams uzturēt gan jaunās paaudzes cilvēktiesības, gan esošās personu ar invaliditāti tiesības. Neviens neapšaubīs personu ar invaliditāti cilvēktiesības, bet to īstenošanu praksē kavē šķēršļi šo personu apkārtne, gan fiziski, gan sociāli, tai skaitā pakalpojumi un produkti, kuriem nav iespējams pilnvērtīgi piekļūt. Dažreiz tiek izceltas noteiktas koncepcijas, piemēram, vajadzība pēc pašvaldību nodrošinātiem pakalpojumiem, tiesības saņemt individuālu palīdzību (finansiālā un sociālā neatkarība), zīmju valodas atzīšana un principa „Universāls dizains” atzīšana ar mērķi ļaut īstenot neatkarīgu dzīvi. Īpašs uzsvars tiek likts uz bērnu ar invaliditāti un to vecāku (lielākā

daļa no kuriem nav invalīdi) tiesībām, ko atbalsta agra attīstība kā pirmais ieguldījums nākotnē.

Saskaņā ar stratēģiju ES 2020 viens no visnozīmīgākajiem mērķiem, ja ne pats nozīmīgākais, ir nodarbinātības pakāpes paaugstināšana gandrīz 80 miljoniem ES dzīvojošo personu ar invaliditāti un pēc iespējas ātrāka šīs personas diskriminējošo šķēršļu likvidēšana. Pašlaik ES tikai neliela daļa personu ar invaliditāti ir nodarbināta vai var tikt nodarbināta, un pastāv nozīmīga iespēja, ka daļa no šīm personām tiks sociāli atstumta. Visā ES ir samērā zems personu ar invaliditāti un personu ar samazinātām darba spējām nodarbinātības līmenis — tiek nodarbināti tikai 30–40% šo personu, un nabadzīgākajās dalībvalstīs šī situācija ir vēl sliktāka, kamēr nodarbinātības līmenim ir jāpieaug par apmēram 1 % gadā, lai sasniegtu stratēģijā ES 2020 paredzēto līmeni. Tai pašā laikā līdz 2020. gadam tiks likvidēti 12 miljoni darbvietu strādniekiem ar zemu kvalifikāciju.

Atsaucoties uz šī ziņojuma nosaukumu, referents uzskata par svarīgu norādīt, ka personu ar invaliditāti mobilitāte — tai skaitā piekļuve komunikācijām kā ideju mobilizācijas un pašizpaušmes līdzeklis — un sociālā integrācija nav divas savstarpēji atdalītas lietas, ne arī divi savstarpēji viens otru pastiprinoši faktori, bet gan divas uz cilvēktiesībām balstītas pieejas bāzes vienlīdzīgu iespēju uzlabošanai personām ar invaliditāti. Attiecībā uz virsraksta otru daļu Eiropas Parlamentam vienkārši ir jāreaģē uz pagājušā gada novembrī publicētās Komisijas jaunās 10 gadu Eiropas stratēģijas invaliditātes jomā izvirzītajiem mērķiem, kas aizstāj iepriekšējo 7 gadu ES stratēģiju invaliditātes jomā, un tās pielikumā izvirzītajiem pasākumiem.

DETALIZĒTS PAMATOJUMS:

Mērķi

Ilgtermiņā, konkurētspējīgā un inovatīvā sabiedrībā uzmanība jākoncentrē uz ilgtermiņa ieguldījumiem personās ar invaliditāti, nevis īstermiņa pasākumos. Sabiedrība, kurā daudzi cilvēki ir nodarbināti, tādējādi garantējot pensiju sistēmas stabilitāti, ir ilgtspējīga. Sabiedrība, kurā šķēršļus var pārvarēt, jo tos var transformēt, un kurā cilvēku dzīvi nenosaka situācija, kurā viņi atrodas kopš dzimšanas, tādējādi ļaujot īstenot sociālo mobilitāti, ir konkurētspējīgāka. Un sabiedrība ir inovatīva, ja risinājumi netiek primāri balstīti uz sociālu pieņemšanu, reaģē uz individuālām vajadzībām un ir izmaksu efektīvi, kā arī pastāv personu ar invaliditāti sociālai integrācijai, nodrošinot tiem neatkarīgu dzīves veidu.

Mums ir jāizšķir starp dažādiem atbalsta veidiem atbilstoši personu ar invaliditāti vajadzībām, strikti pamatojoties uz darba apmaksu attiecībā uz atšķirīgiem aktīvās un pasīvās aprūpes veidiem. Pirmkārt, mērķis ir personām ar dažādiem invaliditātes veidiem un pakāpēm nodrošināt palīdzību, kas ir vairāk individuāli izstrādāta, pamatojoties uz jaunāko zinātnisko un patērētāju pētījumu rezultātiem un gūto pieredzi, ieskaitot jauno PVO klasifikācijas sistēmu, kas novērtē arī vides faktorus, nosakot noteiktas personas ar invaliditāti funkcionētspēju, un, otrkārt, lai vidē bez šķēršļiem būtu pēc iespējas mazāk vajadzīga individuāli pielāgota palīdzība, tai skaitā lielāka piekļuve pakalpojumiem un precēm.

EDS īstenošanas jomā ir vajadzīgs noteikt detalizētākus un pārraudzības jomā precīzākus termiņus un mehānismus. Dažādās konsultatīvās iestādes, kuras vēl nav iesaistītas, varētu uzņemties svarīgu lomu, tādējādi uzlabojot detalizētākas profesionālas koordinācijas

plānošanu un īstenošanu.

Pilsonu tiesības un cilvēktiesības

Eiropas Parlaments ir ne tikai apņēmis īstenot ES Pamattiesību hartu, ir arī jāuzsver, ka „Universāls dizains” kā koncepcija un plānošanas metodika ir jāatbalsta, lai panāktu plašāku pieejamību.

Datu apkopošanas un apspriešanās ar iesaistītajām pusēm nozīmīgums

Saskaņā ar Komisijas konsultēto profesionālo organizāciju (*ANED* tīklu) uz personām ar invaliditāti attiecināmās definīcijas un dati ir ne tikai nepilnīgi, daudzos gadījumos tos pat nevar pienācīgi salīdzināt. Īpaši nozīmīgs informācijas trūkums pastāv vienā no kritiski vissvarīgākajām jomām ar pavisam nedaudz ticamu datu par aprūpes iestādēs esošo personu ar invaliditāti skaitu, stāvokli un aprūpi. Lai aizpildītu robus sociālajā kartē, ir jāfinansē izpēte.

Demogrāfiskas pārmaiņas un pieejama vide

Attiecībā uz demogrāfiskajām pārmaiņām reti tiek pieminēti vēl nebijušie apstākļi, ar kuriem cilvēki saskarsies novecojošā sabiedrībā, un fakts, ka dubultosies atkarīgo personu skaits, kam savukārt būs neparedzamas sekas. Šāda iznākuma iespējamību atbalsta *EUROSTAT* prognoze, kurā ir apgalvots, ka atkarīgo cilvēku skaits būs dubultojies līdz 2050. gadam, un šī tendence ir īpaši ietekmēs Vāciju un Itāliju, kā arī Centrāleiropas un Austrumeiropas valstis, kuras nesen ir iestājušās ES. Lielāks pensijas vecums — pat kombinācijā ar veselīgāku dzīvesveidu — nesīs nozīmīgas pārmaiņas vides un piekļuves pakalpojumiem jomās. Palielināsies neatkarīgas dzīves nozīmīgums, jo strādnieku trūkums sociālās un veselības aprūpes jomās droši vien paaugstinās šo pakalpojumu cenas.

Brīva pārvietošanās un pieejami pakalpojumi

Brīvas pārvietošanās princips pieder pie Eiropas Savienības pamattiesībām. Būs vajadzīgs atbilstoši pieejams sabiedriskais un privātais transports (tai skaitā apvienotā stāvvietu izmantošanas karšu sistēma dalībvalstīs atbilstoši EDS mērķiem) un apvienotas pasažieru hartas izveidi, kuru referents iesaka jau ilgstoši, lai visiem būtu pieejamas drošas un piemērotas pārvietošanās iespējas ar visu veidu transportu.

Pastāv arī vajadzība pēc akliem cilvēkiem draudzīgām tīmekļa vietnēm, tiešsaistē pieejamiem zīmju valodas pakalpojumiem, atbilstošiem standartiem, bez maksas izmantojamas programmatūras un risinājumiem digitālās pratības izplatības veicināšanai un iepriekšējo e-Eiropas iniciatīvu īstenošanai.

Vienlīdzīgas iespējas

Iespēju vienlīdzība nav tas pats, kas viena veida vienlīdzīgas iespējas, jo tās nerasniedz integrācijas sociālo mērķi. Iespējas ir vienlīdzīgas, ja vienādi centieni nes līdzīgus rezultātus pie piemērotiem, specifiskiem apstākļiem un līdzekļiem, ko var nodrošināt ar korektīviem faktoriem, kas nav būtiski ar darbu saistītu un gala rezultātu sasniegšanai.

Iespēju vienlīdzība nav iedomājama bez produktu un pakalpojumu vispārējas pieejas par

vienotām cenām, un ražošanas tehnoloģijas ļauj veikt izmaksu efektīvu diversifikāciju, lai personām ar invaliditāti netiktu radītas papildu izmaksas tikai šo personu atšķirīgo vajadzību dēļ.

MVU spēlē īpaši svarīgu lomu sociālās integrācijas palielināšanā, ne tikai nodrošinot informāciju par personu ar invaliditāti nodarbināšanas iespējām, bet arī piedaloties publiskā iepirkuma procedūrās, sekmējot produktus un pakalpojumus, kas darīti pieejami, piedaloties cilvēkiem ar invaliditāti un tādējādi paaugstinot to konkurētspēju.

Ieguldījumi cilvēkos ar invaliditāti

Mūsdienu izglītības un apmācības sistēmas nav pietiekami sagatavotas, lai vairāk pievērstos personu ar invaliditāti vajadzībām, un joprojām ir augsts studentu ar invaliditāti atbiruma skaits, kuri pamet mācības. Piemēram Dānijā, vienā no visattīstītākajām dalībvalstīm, 2007. gadā vidējās izglītības sistēmā iestājās 44 % jauniešu ar invaliditāti, savukārt jauniešu bez invaliditātes vidū šis rādītājs bija 75 %. Tikai 5 % no personām ar invaliditāti ir augstākā izglītība — pavisam maza daļa no šo personu kopējā daudzuma.

Nabadzības apkarošana

Nabadzība draud 80 miljoniem cilvēku ar invaliditāti, tai skaitā 1 miljona kurlu cilvēku, kuriem pastāv risks tikt izstumtiem no sabiedrības (saskaņā ar ESAO 1 no 4 personām ar invaliditāti dzīvo nabadzībā). Nabadzības draudi vienlaicīgi ir arī sociāli aizspriedumi, un materiālajam atbalstam par invaliditāti ir jātiek garantētam tiem, kuriem tas ir nepieciešams.